

แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วม
ระหว่างเหล่าของกองทัพบก

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก โกมล สมใจสุข

หัวหน้าแผนกเตรียมการ

วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2564

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมในหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่าง
เหล่าของกองทัพบก
พันเอก โกมล สมใจสุข
อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ปริญญา ฉายะพงษ์

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2564 และเห็นชอบให้เป็นเอกสาร
วิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ

พลตรี ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก
(มหศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก ประธานกรรมการ
(นิพนธ์ บุญศิริ)

พันเอก ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา
(อดิษฐ์ ไฉ้มวงศ์)

พันเอก กรรมการ
(ปริญญา ฉายะพงษ์)

พันเอกหญิง กรรมการ
(ธัญชัช สิงห์พันธุ์)

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พินเอก โกมล สมใจสุข
เรื่อง	แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมในหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก
วันที่	กันยายน 2564 จำนวนคำ : 7,942 จำนวนหน้า : 22
คำสำคัญ	แนวทางการพัฒนา, การฝึกอบรม, หลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

งานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมในหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการฝึกและประสิทธิภาพ ร่วมกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ และ บุรณาการ ให้ได้รับแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสารของกองทัพบก ผลของการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก ต้องดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ ด้านการเตรียมความพร้อม แผนแม่บทด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ความมั่นคง ให้เป็นรูปธรรม ครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถตอบสนองการปฏิบัติงานทั้งในด้านการใช้กำลัง ด้านยุทธโศปกรณ์ของกองทัพบก และด้านการพัฒนาประเทศ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการออกแบบ และจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับการฝึกอบรมร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก ให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กองทัพบกกำหนด หรือให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของเหล่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมร่วมให้เหมาะสม สอดคล้องกัน เพื่อการพัฒนาหลักสูตร ที่เกี่ยวข้องนำมาบูรณาการ และประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดเนื้อหาวิชาในการจัดการเรียนในการฝึกอบรมร่วม สำหรับใช้เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษา และเป็นบรรทัดฐานในการพัฒนาต่อยอดหลักสูตรต่อไปในอนาคต ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรของหน่วยทั้งในระดับผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ และผู้เข้ารับการศึกษา ให้มีความพร้อม ควบคู่ไปด้วย รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอน และ เครื่องช่วยฝึกให้มากขึ้น สนับสนุนให้มีการจัดทำระบบการจัดการความรู้ (KM) คู่มือภายในหน่วยให้ครอบคลุมหัวข้อสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับครูอาจารย์ ในครั้งต่อไป

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Komol Somjaisuk
TITLE: Guideline of the developing joint officer training Advanced Course among Army Corps for Royal Thai Army
DATE: September, 2021 **WORD COUNT:** 7,942 **PAGES:** 22
KEY TERMS: Guideline of Developing, Training, Joint Officer Advanced Course among Army Corps

---

CLASSIFICATION: Unclassified

This research on guidelines for the development of the joint officer Advanced Course among Army Corps, is a documentary research. The objectives of this research are the studies of current condition, training and efficiency problems. In association with the investigation of concepts, theories, laws and regulations can be applied and integrated to provide guidance for the development of joint officer Advanced Course among 5 army corps; Infantry, Cavalry, Artillery, Engineer, and Signal Corps. The results retrieved from this research are as follows: Guidelines for the development of the joint officer training Advanced Course among Army Corps must be developed and improved in accordance with the national strategy and army policy. It can support effectively in the use of force, the army equipment and the development of the country effective. Guidelines for the development of training courses consist of designing and developing specialized courses for joint training among Army Corps in accordance with the regulations set by the Army. The main concepts, doctrines and related theories must be integrated and applied to define subject content of this joint training course in order to employ as standard of course management and further development of curriculum. The improvement of human resource including commanders, instructors and students and using modern technology in course management and training equipment is also prerequisite. Nevertheless, knowledge management should be implemented in - unit manual to cover important topics for further use.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่องแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมในหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก มีมูลเหตุอันเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญจากการปฏิบัติตามสั่งการของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ในขณะนั้น เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2556 โดยให้ กรมยุทธศึกษาทหารบก ดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตรชั้นนายพันร่วม ของกองทัพบก ให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันระหว่างเหล่าทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ร่วมกันในลักษณะการศึกษาร่วมระหว่างเหล่าในรูปแบบ Combine Arm School โดยกองการศึกษาในประเทศ สำนักงานการศึกษา กรมยุทธศึกษาทหารบก ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเป็นฝ่ายอำนวยการในการจัดการฝึกอบรมในลักษณะเฉพาะกิจซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยจากการดำเนินการที่ผ่านมาได้พบปัญหาในการจัดการ อำนวยการ และบูรณาการหลักสูตรร่วมระหว่างเหล่า โรงเรียนเหล่า/สายวิทยาการที่เกี่ยวข้องให้มีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกันได้อย่างเหมาะสม และเป็นระบบ ได้แก่ ขาดการจัดทำหลักสูตร และการแถลงหลักสูตร ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กองทัพบกกำหนด และอีกประการหนึ่งที่พบคือ แผนการจัดการฝึกอบรมหลักสูตร ไม่ได้ถูกรวมอยู่ในแผนงบประมาณการศึกษาประจำปีของกองทัพบก ทำให้ประสบปัญหา ทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเครื่องช่วยฝึก และด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนการประเมิน และการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป เอกสารวิจัยนี้จึงเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากปัญหาและองค์ประกอบสภาพแวดล้อมปัจจุบันที่เกิดขึ้นมาประมวลผลเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโยบายของกองทัพบกต่อไป

เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์วิทยาลัยการทัพบกทุกท่านที่ได้ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้คำแนะนำตลอดทั้งการทำวิจัย โดยเฉพาะ พันเอก นิพนธ์ บุญศิริ ประธานกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล, พันเอกหญิง ธัญนุช สิงห์พันธุ์ กรรมการ และ พันเอก ปริญญา ฉายะพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำให้แนวทาง และตรวจสอบต้นฉบับอย่างละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณ พันเอก อดิชศร แยมวงศ์ ผู้อำนวยการกองการศึกษาในประเทศ สำนักงานการศึกษา กรมยุทธศึกษาทหารบก เป็นอย่างสูง ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ตลอดทั้งระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ ความดีอันเกิดจากผลงานการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทุกท่านด้วยความเคารพ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 บทวิเคราะห์	7
สภาพปัญหาการฝึกอบรม และประสิทธิภาพ การจัดการฝึกอบรมหลักสูตร ชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก.....	7
แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการ สนับสนุน นำมาบูรณาการ และการนำมาประยุกต์ใช้.....	9
แนวทางการนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร	16
บทที่ 3 บทอภิปรายผล	18
ข้อมูลปฐมภูมิ	18
ข้อมูลทุติยภูมิ	20
บทที่ 4 บทสรุป	21
สรุปข้อมูล	21
ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	22
เอกสารอ้างอิง	23
ประวัติผู้วิจัย	24

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมในหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบกนี้ นำไปสู่แนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกำลังพล กองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคงให้มีความพร้อมในการป้องกัน และรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตามป้องกันแก้ไข และรับมือกับปัญหาทุกมิติ ทุกรูปแบบ สามารถส่งเสริมบูรณาการให้มีความพร้อมในการเสริมสร้างศักยภาพความพร้อมรบของกองทัพเพื่อการป้องกันประเทศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันการบูรณาการเพื่อตอบสนองแผนปฏิบัติการ ด้านการเตรียมความพร้อม แผนแม่บทด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ความมั่นคง ให้เป็นรูปธรรม ครบถ้วนสมบูรณ์ พร้อมนำไปสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

การจัดการฝึกอบรมในหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าเป็นการจัดการศึกษาตามนโยบายของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ในขณะนั้น ซึ่งได้สั่งการในวาระการประชุมชี้แจงและสั่งการของผู้บัญชาการทหารบก ต่อผู้บังคับหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2556 โดยให้ กรมยุทธศึกษาทหารบก ดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตรชั้นนายพันร่วม ของกองทัพบก ให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ร่วมกันในลักษณะการศึกษาร่วมระหว่างเหล่า (Combined Arm School)

กรมยุทธศึกษาทหารบกจึงได้นำนโยบายดังกล่าวมาดำเนินจัดการฝึกอบรมในลักษณะหลักสูตรเฉพาะกิจ โดยจัดเวลาจากห้วงการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพัน ตามแผนการศึกษาประจำปีที่มีห้วงระยะเวลาใกล้เคียงกันของ โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ โรงเรียนทหารม้า ศูนย์การทหารม้า โรงเรียนทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ โรงเรียนทหารช่าง กรมการทหารช่าง และโรงเรียนทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร นำมาใช้ในการจัดการฝึกอบรมร่วมกัน ซึ่งในช่วงแรกนั้นเป็นการจัดการฝึกอบรมในลักษณะทำการฝึกปัญหาที่บังคับการร่วมกันระหว่าง 5 เหล่า แต่เมื่อดำเนินการจัดการฝึกอบรมในลักษณะดังกล่าวแล้ว ได้พบว่าการจัดเนื้อหาวิชาการสอนในแต่ละเหล่าไม่สัมพันธ์ และไม่สอดคล้องที่จะนำมาฝึกร่วมกันได้ ประกอบกับนายทหารนักเรียนแต่ละเหล่ามีความรู้พื้นฐานไม่เท่ากัน จึงได้มีการปรับการจัดการฝึกอบรม โดยให้ครูอาจารย์ที่ควบคุมการฝึก ดำเนินการสอน ทบทวนความรู้วิชาที่เกี่ยวข้อง พร้อมปรับเนื้อหาวิชาทหารและวิชาที่เกี่ยวข้องก่อนทำการ

ฝึกอบรมร่วม และเพิ่มระยะเวลาจาก 1 สัปดาห์ เป็น 2 สัปดาห์ ซึ่งต่อมาได้ดำเนินการพัฒนาการจัดการฝึกอบรมร่วมดังกล่าวจนเป็นที่ยอมรับ โดยได้มีข้าราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหม นอกกระทรวงกลาโหม ตลอดจนนายทหารมิตรประเทศตามโครงการความร่วมมือทางทหารจากประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้รับอนุมัติให้เข้ารับการศึกษาคณะเหล่าเข้ารับการฝึกอบรมร่วมด้วย จนถึงปัจจุบันได้แบ่งการฝึกอบรมเป็น 3 ภาคการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา 16 สัปดาห์ ประกอบด้วย

ภาคการศึกษาที่ 1 ระยะเวลาการศึกษา 10 สัปดาห์ เป็นการศึกษาวิชาหลักของเหล่าทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และ ทหารสื่อสาร โดยทำการศึกษา ณ โรงเรียนเหล่าของตน เพื่อศึกษาวิชาการของเหล่า ก่อนทำการฝึกอบรมร่วม

ภาคการศึกษาที่ 2 ระยะเวลาการศึกษา 4 สัปดาห์ เป็นการฝึกอบรมร่วมกันของนายทหารนักเรียนเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารช่าง และ ทหารสื่อสาร โดยใช้พื้นที่ภายใน โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ ในเนื้อหาวิชาประกอบด้วย วิชาพื้นฐานความรู้ของแต่ละเหล่า ระบบปฏิบัติการในสนามรบ การยุทธผสมเหล่า ประวัติศาสตร์ทหาร การแสวงข้อตกลงใจทางทหาร การจัด และการดำเนินงานของฝ่ายอำนวยการ ระเบียบการนำหน่วย หลักการสงคราม การจัดเตรียมสนามรบด้านการข่าว การบินทหารบก และการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

ภาคการศึกษาที่ 3 ระยะเวลาการศึกษา 2 สัปดาห์ เป็นการฝึกปัญหาที่บังคับการ (CPX : Command Post Exercise) ร่วมกันทั้ง 5 เหล่า ในกรอบการปฏิบัติของกรมผสม โดยใช้พื้นที่ของโรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ เป็นสถานที่ฝึกอบรมร่วม ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ การทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกปัญหาที่บังคับการ การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กีฬาสัมพันธ์ และการฝึกปัญหาที่บังคับการ

จากการจัดการฝึกอบรมในลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในการฝึกอบรมของหลักสูตร เนื่องจากเป็นการจัดการศึกษาลักษณะเฉพาะกิจในลักษณะปีต่อปี ไม่มีແລงหลักสูตรตามระเบียบหลักเกณฑ์การจัดทำหลักสูตรที่กองทัพบกกำหนด อีกทั้งไม่อยู่ในแผนงบประมาณการศึกษาประจำปี ส่งผลให้การจัดการฝึกอบรม ทั้งในส่วนของผู้รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรม ครู อาจารย์ และการวิเคราะห์ประเมินผลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาการเรียนการสอนที่ซ้ำซ้อน หรือไม่ครบถ้วนในบางวิชา สำหรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษายึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้เกิดความสับสนในการดำเนินการทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ตลอดจนส่งผลต่อการแนวทางการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการฝึกอบรมของหลักสูตรในอนาคต

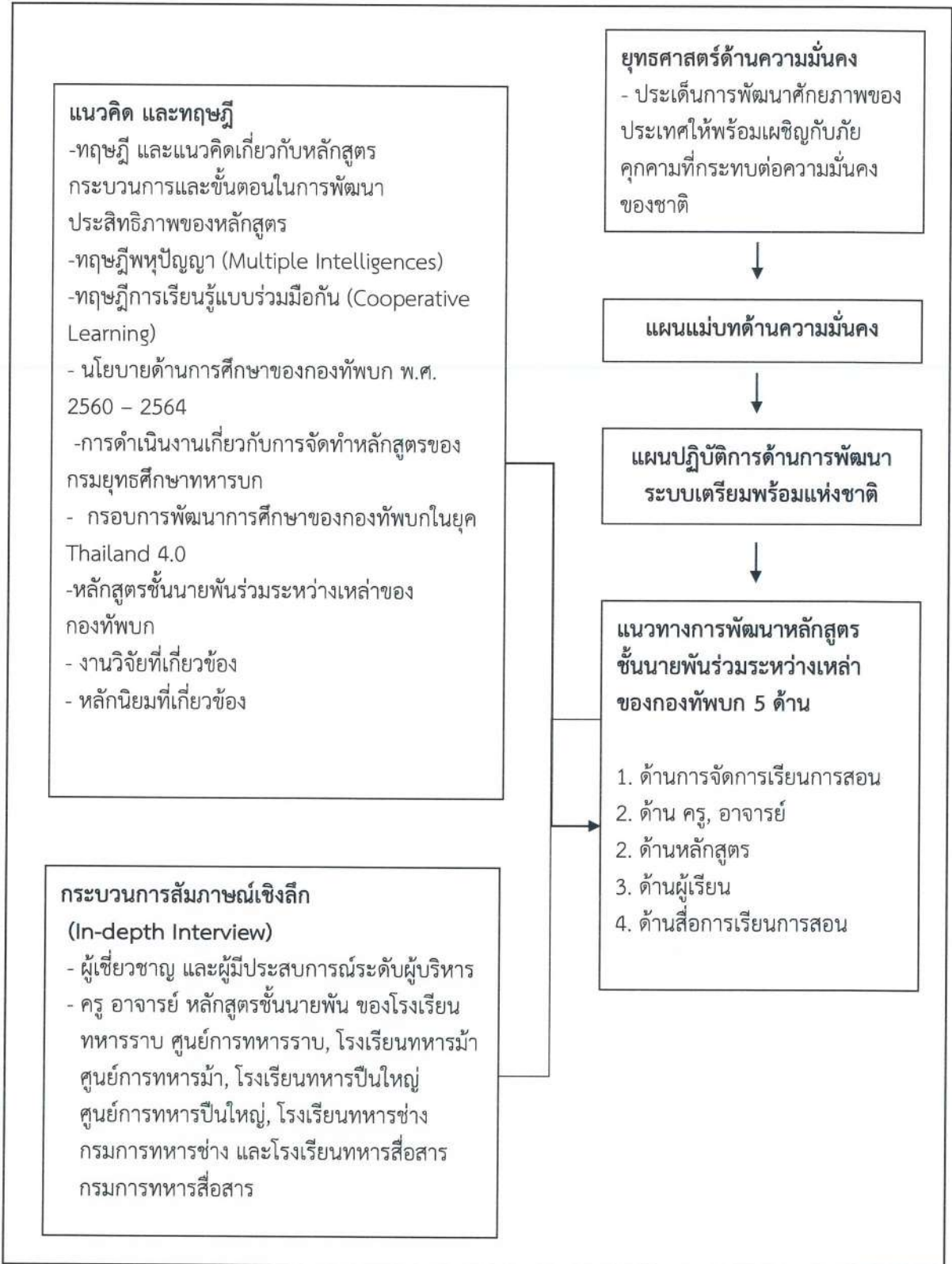
ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการ การจัดหลักสูตรดังกล่าว จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนำพันธุ์ร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสารของกองทัพบก ให้เกิดหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลให้สามารถยกระดับศักยภาพของการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนำพันธุ์ร่วมระหว่างเหล่าดังกล่าว ตลอดจนการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรทางทหารของกองทัพบก ให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กองทัพบกได้กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการฝึกและประสิทธิภาพ ของการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนำพันธุ์ร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสารของกองทัพบก
2. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักนิยม ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ และบูรณาการ เพื่อพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนำพันธุ์ร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบก
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรชั้นนำพันธุ์ร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ การจัดการศึกษา เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนำพันธุ์ร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบก ให้มีความสมบูรณ์ เชื่อมโยง ประสานสอดคล้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยไปจัดทำ พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียนการสอนตลอดจนเป็นต้นแบบของการจัดทำ การฝึกอบรมหลักสูตรทางทหารของกองทัพบก พร้อมกับพัฒนาประสิทธิภาพผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติภารกิจหรือปฏิบัติการร่วมกันทั้งในยามปกติและยามสงคราม โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในกรอบระยะเวลาตามหลักสูตรหลักประจำวิทยาลัยการทัพบกชุดที่ 66 โดยมีระยะเวลาในการศึกษาดำเนินการในช่วง ธันวาคม 2563 ถึง พฤษภาคม 2564 ใช้เวลาประมาณ 6 เดือน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้กระบวนการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ร่วมกับข้อมูลที่ได้รับรับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมระหว่างเหล่าเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าให้มีความเป็นมาตรฐานตามระเบียบหลักเกณฑ์ของกองทัพบก

2. ขอบเขตการศึกษา

ได้ศึกษาข้อมูลจากการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบก ประจำปี 2564 ซึ่งมีระยะเวลาการศึกษาของหลักสูตร ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2563 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ 2564 ร่วมกับศึกษาแนวคิดหลักนิยม ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ และนำมาบูรณาทางความคิด เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ที่สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย บทจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติ จากกองอำนวยการ การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ครูอาจารย์ และนายทหารนักเรียน จำนวน 25 นาย

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และหลักนิยมที่เกี่ยวข้องได้ถูกทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เชิงระบบ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis) เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบต่างๆ ในเนื้อหาของหลักสูตร โดยรอบความคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่ใช้ในหลักสูตรวิทยาลัยการทัพบกของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อประมวลหาข้อสรุปของการวิจัย

5. ขั้นตอนการดำเนินการ

พัฒนาและเสนอโครงการวิจัยในห้วงเดือน พฤศจิกายน 2563 จนถึงเดือน ธันวาคม 2563 หลังจากได้รับอนุมัติโครงการวิจัยเรียบร้อยแล้วจึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน ธันวาคม 2563 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2564 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ไม่เกินเดือน มีนาคม 2564 นำข้อมูลที่วิเคราะห์มาสรุป และอภิปรายผล ให้แล้วเสร็จในเดือน เมษายน 2564 แล้วนำมาจัดทำรายงานวิจัย และรูปเล่มวิจัยพร้อมนำเสนองานวิจัยในเดือน พฤษภาคม 2564

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบสภาพปัญหาเชิงระบบ และประสิทธิภาพในปัจจุบัน ของการจัดการฝึกอบรมหลักสูตร ชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบก ในปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบแนวคิด หลักนิยม ทฤษฎี กฎหมาย และระเบียบ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ และบูรณาการเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมของหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบก
3. เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน ทหารช่าง และทหารสื่อสาร ของกองทัพบกให้มีความ สมบูรณ์ เชื่อมโยง ประสานสอดคล้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นต้นแบบของการจัดทำ การฝึกอบรมหลักสูตรทางทหารของกองทัพบก ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดทำ การฝึกอบรมหลักสูตรทางทหารของกองทัพบกที่มีรูปแบบการศึกษาร่วมกันระหว่างเหล่า (Combined Arm School) ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

บทวิเคราะห์

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก โดยค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาการฝึกอบรม และประสิทธิภาพ การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการฝึกอบรมในรูปแบบดังกล่าวในปัจจุบันได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเชิงระบบ และสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ของหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

1.1 การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก โดยกองการศึกษาในประเทศ สำนักการศึกษา กรมยุทธศึกษาทหารบก ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเป็นฝ่ายอำนวยการในการจัดการฝึกอบรมในลักษณะเฉพาะกิจ ปัญหาปัจจุบัน ที่พบได้แก่ ขาดการจัดทำหลักสูตร และการแถลงหลักสูตร ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กองทัพบกกำหนด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการ อำนวยการ และบูรณาการหลักสูตรร่วมระหว่างเหล่าโรงเรียนเหล่า/สายวิทยาการที่เกี่ยวข้องให้มีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกันได้อย่างเหมาะสม และอีกหนึ่งปัญหาที่พบคือ แผนการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรฯ ไม่ได้ถูกรวมอยู่ในแผนงบประมาณการศึกษาประจำปีของกองทัพบก ทำให้ประสบปัญหา ทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเครื่องช่วยฝึก และด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนการประเมิน และการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 ในขั้นเตรียมก่อนการจัดการฝึกอบรม ได้ทบทวนข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ซึ่งได้พบปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการฝึกอบรมตั้งแต่ขั้นวางแผน ขั้นเตรียมการ จนถึงขั้นการปฏิบัติ เช่น การขาดความต่อเนื่องของการบริหารจัดการหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ หรือตามนโยบายเร่งด่วน สภาพแวดล้อมด้านการเมือง ปัญหาด้านสังคมที่เกิดขึ้นจากการเกิดโรคระบาด สภาพภูมิประเทศ สภาพอากาศในห้วงเวลาจัดการฝึก ตลอดจนบุคลากร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มีการปรับเปลี่ยน โยกย้าย หรือมีภารกิจสำคัญ ทำให้ขาดแคลน หรือขาดผู้มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้

1.3 เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก มีลักษณะเป็นพหุสาขาวิชา และมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวการณ์ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ดังนั้นการปรับปรุงสาระสำคัญของหลักสูตรให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการ นอกจากนี้ รูปแบบของการจัดการศึกษาที่มีลักษณะแต่ละเหล่าแยกกันเรียน การเรียนในห้วงการศึกษา ที่แตกต่างกัน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่มีความล้ำสมัย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของการเรียนการสอน ส่งผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่สามารถ เข้าใจ และไม่สามารถนำความรู้มาบูรณาการใช้ได้จริง ผลการประเมินก่อนและหลังการ เรียนรู้ โดยผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการในการฝึกปัญหาที่ บังคับการในภาคเรียนที่ 3 ได้ร้อยละ 60 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรม เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า และเหล่าทหารปืนใหญ่

1.4 การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ โดยทำ การพิจารณาจากนโยบาย คำสั่ง แผนปฏิบัติราชการของกองทัพบกที่เกี่ยวข้องกับแผน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประเทศใน ระยะยาวเพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ร่วมกับ ทฤษฎี และ กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ในการบริหารจัดการองค์กร ผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ทางยุทธศาสตร์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากพลังอำนาจด้านเศรษฐกิจของประเทศ และระดับโลกส่งผลกระทบต่อทั้งงบประมาณ ในแผนปฏิบัติการของกองทัพบกในด้านการพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติ ในด้านสังคม จากการเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้การฝึกอบรมต้องปรับ เปลี่ยนรูปแบบโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อประสมที่ทันสมัยมาช่วย ในการฝึกอบรม ในด้านการเมืองทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศจากนโยบายทาง การเมือง และการแบ่งตัวของประเทศมหาอำนาจ ตลอดจนพลังอำนาจด้านการทหาร เช่น การขับเคลื่อนแผนการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งมีแนวโน้มรูปแบบการฝึกแบบฝึกพร้อม ฝึกผสม โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาร่วม การฝึก และรูปแบบการฝึกตามภัยคุกคามรูปแบบใหม่

สำหรับกองทัพบกได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของ กองทัพบก เพื่อเป็นกรอบทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนภารกิจ ให้ตอบสนองต่อ นโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติได้ โดยการศึกษาวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน การบูรณาการนโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องตามประเด็นยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติ ราชการ เรื่องการเสริมสร้างศักยภาพ และความพร้อมของกองทัพเพื่อการป้องกันประเทศ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สอดคล้อง และเป็นรูปธรรม

1.5 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยการนำ SWOT Analysis แนวคิดการบริหารเกี่ยวกับองค์ประกอบ 7 – S ของ McKinsey ทฤษฎี PESTLE Analysis โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้ ด้านจุดแข็ง (Strengths) ได้แก่ เป็นหน่วยงานหลักซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านการฝึก ศึกษา วิจัย พัฒนา และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ โครงสร้างของหน่วยมีระบบสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน บุคลากรมีความชำนาญงานในหน้าที่ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ นโยบายที่เปลี่ยนแปลงไม่ต่อเนื่อง ปริมาณงานไม่สมดุลกับปริมาณคน ขาดความกระชับ และการประสานสอดคล้องในการดำเนินงาน ด้านโอกาส (Opportunities) เป็นหน่วยรับผิดชอบกำกับดูแลงบประมาณตามแผนการศึกษา ประจำปีของกองทัพก อุปสรรค (Threats) ได้แก่ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ความไม่แน่นอนทางการเมือง และด้านความท้าทาย (Challenges) การได้รับงบประมาณตามที่เสนอขอ อนุมัติ ความเปลี่ยนแปลงและความผันแปรที่ควบคุมหรือกำหนดไม่ได้ ตลอดจนนโยบายเพิ่มเติมเร่งด่วน

2. แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อ การสนับสนุน นำมาบูรณาการ และการนำมาประยุกต์ใช้

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในการดำเนินการจัดการ ฝึกอบรมดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น เห็นว่าควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักนิยม นโยบาย และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อยึดถือเป็นหลักเกณฑ์ นำมาบูรณาการแบบ องค์กรวม ในการ จัดทำหลักสูตรฯ ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กองทัพบกกำหนด ได้อย่างถูกต้องและเป็น รูปธรรม หรือให้เป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของเหล่าที่เกี่ยวข้องกับการ ฝึกอบรมร่วม ให้เป็นมาตรฐานสามารถประสานการปฏิบัติกันได้อย่างสอดคล้องและมี ประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

2.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "currere" ซึ่งหมายถึงช่องทาง สำหรับวิ่ง นำมาใช้กับความหมายในทางการศึกษาก็หมายถึง แนวทางสำหรับการเรียนรู้ (A Course of Study) เพราะการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จจะต้องดำเนินไปตามแนวทาง และลำดับขั้นตอนอันเหมาะสมที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับจัดการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้เรียน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539.)

จากความหมายของหลักสูตรที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นเพื่อ ใช้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในแต่ละ ระดับ โดยคาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตาม

จุดมุ่งหมายที่หลักสูตรระดับนั้นๆ กำหนดซึ่งจุดประสงค์ของหลักสูตร จะเป็นเครื่องบ่งชี้ในการกำหนดวิชาหรือหัวเรื่องที่จะเรียน และยังเป็นการคัดเลือกเนื้อหาที่จะเป็นสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการใช้งาน ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลด้วย ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีนี้เป็นหลักสำคัญ ที่ได้นำมาใช้ในการกำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรหรือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมขั้นต้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก อันจะส่งผลให้ผู้สำเร็จการฝึกอบรม สามารถนำไปปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบ

2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้หลักสูตรมีคุณค่าสามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ได้แก่ จุดมุ่งหมายหลักสูตรจะเป็นเครื่องชี้ถึงเป้าหมายเจตนาของหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นเช่นใด เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ การประเมินผลจะเป็นการเสนอแนะแนวทางการดำเนินการวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตรนั้นๆ (สังัด อุทรานันท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์)

สรุปได้ว่าเมื่อมีการจัดทำหรือมีการพัฒนาหลักสูตรขั้นต้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบกที่ดีควรมีองค์ประกอบที่สำคัญประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงเป้าหมาย เจตนาของหลักสูตรว่า เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแล้วผู้เรียนรู้อะไร คุณลักษณะอย่างไร เนื้อหาสาระซึ่งจะต้องใช้ร่วมกับกระบวนการเรียนการสอน มีหน้าที่ถ่ายทอดและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นสื่อกลาง ตลอดจนการประเมินผลที่จะเป็นเครื่องมือชี้วัดว่าผู้เรียนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.3 การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรต้องมีความเป็นพลวัต และปรับ เปลี่ยนไปตามความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (ชาลี ทองเรือง, 2550 : 11)

การพัฒนาหลักสูตร เป็นการจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน รวมไปถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย นอกจากนี้ ยังได้แบ่งการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (Saylor JG, Alexander WM, 1974.)

2.3.1 การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว หรือปรับปรุงวัสดุการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย เช่น การปรับปรุงตำราเรียนให้ทันสมัย

2.3.2 การสร้างโปรแกรมใหม่ๆ เช่น สิ่งแวดล้อมศึกษา การศึกษาเพื่อความเข้าใจระหว่างประเทศ ซึ่งจัดว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษา

2.3.3 การเสนอรูปแบบหลักสูตรในอนาคต อันมีพื้นฐานมาจากเทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งกระบวนการที่ใช้ในการปรับปรุงและสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ เป็นกระบวนการเดียวกัน แตกต่างกันในแง่ขอบเขตการดำเนินงานเท่านั้น

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของหลักสูตร โดยหมายถึง การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงโดยการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้มีความเหมาะสมกับหน่วยจัดการฝึกอบรม ซึ่งปัจจุบันการฝึกอบรมหลักสูตร ชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก นั้นยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรตามระเบียบหลักเกณฑ์ เป็นเพียงจัดการฝึกอบรมรวมเฉพาะกิจปีต่อปี ดังได้กล่าวมาแล้วในบทข้างต้น

2.4 กระบวนการ และขั้นตอนในการพัฒนาประสิทธิภาพของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรคือ การจัดทำหลักสูตร แม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้น จะต้องทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อน เพื่อนำไปทดลองและแก้ไขจน แนใจว่าสามารถนำไปใช้ได้ โดยทั่วไป สำหรับขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรต้นแบบให้เป็นหลักสูตรแม่บทนั้น มีกิจกรรมที่ต้องกระทำ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสำรวจปัญหาความต้องการซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำหลักสูตรต้นแบบ ขั้นตอนนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ และขั้นตอนประเมินผลแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับที่สมบูรณ์ (อึ้ง บั๋วศรี, 2531. 2532.)

แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 185-186)

ขั้นที่ 2 เนื้อหาของหลักสูตรต้องมี ความสำคัญต่อการเรียนรู้ มีความถูกต้องทันสมัย มีความน่าสนใจ เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ จุดประสงค์ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน และเป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียนเรียนได้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539.)

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาด้านการจัดเนื้อหาของหลักสูตร ต้องยึดความทันสมัย ความมีประโยชน์ต่อผู้เรียนให้ครอบคลุมด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ และสามารถนำไปจัดกิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ หลักการสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ต้องเริ่มจากมีการวางแผนและการเตรียมการจัดอบรมครูที่จะนำหลักสูตรไปใช้ คำนึงถึงปัจจัยเสริม เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตร ต้องมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546.)

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้น ผู้สอนต้องเตรียมการในการใช้หลักสูตร (การจัดครู วัสดุ ทำกำหนดการสอน) ดำเนินการใช้หลักสูตร (จัดทำแผนการสอน คู่มือครู และติดตาม) และประเมินผลการใช้หลักสูตร (การนิเทศ การติดตาม เสนอแนะข้อบกพร่อง)

ขั้นที่ 4 การประเมินหลักสูตร จัดเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการพัฒนาประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่ง การพัฒนาประสิทธิภาพของหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้เลย โดยมีผู้ให้ความหมายการประเมินหลักสูตรหมายถึง การพิจารณา การเปรียบเทียบและการตัดสินใจ เกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบ หลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงไรมีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2546.)

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่สะท้อนการใช้งานหลักสูตร และเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร อันประกอบไปด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน การกำหนดขอบเขตการประเมิน การประเมินองค์ประกอบหลักสูตรการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมนำไปจัดทำหลักสูตร พัฒนา หรือปรับปรุงหลักสูตรได้ต่อไป

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีหลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตรที่ เรียกว่า “หลักการและเหตุผลของไทเลอร์” (Tyler’s rationale) ซึ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตร และการสอน จะต้องตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ คือ (Tyler RW, 1975.)

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถานศึกษาต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านั้น ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะประเมินประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้

จากการประมวลแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานด้านการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะต้องมีการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล มีจุดประสงค์ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ต้องมีการกระทำอยู่ตลอดเวลา มีความ ต่อเนื่องกัน หาวิธีการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

2.5 ทฤษฎีเพื่อการพัฒนา

2.5.1 ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences)

มีแนวคิดว่ามนุษย์แต่ละคนมีระดับความสามารถหรือสติปัญญาในแต่ละด้านไม่เท่ากันแต่สามารถพัฒนาได้โดยการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้รับอย่างเหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้โดยเน้นตามความถนัดผู้เรียน ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (ชุตินา นะมาแส, 2560.)

2.5.2 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning)

จะมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยแต่ละคนจะแสวงหาผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสมาชิกคนอื่นมีการพึ่งพาทางบวก (Positive Interdependence) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยผู้เรียนแต่ละคนรับผิดชอบในการเรียนของตน มีการแบ่งความรับผิดชอบช่วยเหลือกันเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายเดียวกัน (Slavin R.E., 1987.)

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรพบว่า เป็นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่แนวคิดในการออกแบบองค์ประกอบของหลักสูตร โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาต่างๆ ตามกระบวนการจัดการความรู้ และมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในที่สุด โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development:HRD) ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร

2.6 คำสั่ง และนโยบาย

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย เกี่ยวข้องกับพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก ประกอบด้วย นโยบายการศึกษาของ กองทัพบก พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564 และกรอบการพัฒนาการศึกษาของกองทัพบกในยุค Thailand 4.0 รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

2.6.1 นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (คำสั่งกองทัพบก ที่ 49/2559 เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2559) เป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านหลักสูตรการศึกษา นโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และนโยบายด้านผู้เข้ารับการศึกษา

2.6.1.1 นโยบายด้านหลักสูตรการศึกษา

พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถปฏิบัติงานได้จริงครอบคลุมการปฏิบัติการทางทหารของ ทบ. โดยเพิ่มเป็นวิชาหลักแทนการบรรยายสอดแทรกในวิชาต่างๆ ให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2562 เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ ทบ. ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาบุคลากรของกองทัพให้มีทักษะในการวิเคราะห์สามารถนำมาใช้วางแผน และแก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์ได้

ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนโดยให้มีการเตรียมการศึกษาล่วงหน้าทุกหลักสูตร โดยให้พร้อมภายในปีงบประมาณ 2561 เพื่อนำเวลาไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับการฝึกปฏิบัติ

ปรับปรุงวิธีการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา โดยต้องผ่านการปฏิบัติเป็นรายบุคคลอย่างแท้จริง โดยให้พร้อมภายในปีงบประมาณ 2561 เพื่อให้สอดคล้องตามแนวทางกองทัพมิตรประเทศทั้งภายใน และภายนอกอาเซียน

จากนโยบายด้านหลักสูตรการศึกษาข้างต้น ปัจจุบันกรมยุทธศึกษาทหารบกได้เสนอกองทัพบกเพื่ออนุมัติ ระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินตามนโยบายดังกล่าว พร้อมได้กำหนดให้ หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ พัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรทุกระยะเวลา 5 ปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิทยาการของเหล่าที่สำคัญ

2.6.1.2 นโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

แยกแนวทางพัฒนาครู อาจารย์แต่ละประเภทให้มีความชัดเจนระหว่างครู อาจารย์ทหาร โดยหมุนเวียนผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์จากหน่วยกับครู อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานที่มีความชำนาญเฉพาะ

ให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพบกสนับสนุนบุคลากรไปปฏิบัติหน้าที่ครู อาจารย์ ตามที่โรงเรียนหน่วย และเหล่าสายวิทยาการร้องขอ ทั้งในรูปแบบของการบรรยาย อาจารย์ประจำกลุ่มในการฝึกปัญหาที่บังคับการ และการฝึกภาคสนาม

2.6.1.3 นโยบายด้านผู้เข้ารับการศึกษา

ให้หน่วย และเหล่าสายวิทยาการเร่งรัดระบุหลักสูตรที่จะเข้ารับการศึกษาไว้ในคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2561 เพื่อให้กองทัพบกสามารถบริหารจัดการครู อาจารย์ และงบประมาณได้

ให้นำผลการศึกษาหลักสูตรตามแนวทางรับราชการทุกระดับมาเป็น ส่วนประกอบพิจารณาความก้าวหน้าในการรับราชการให้เป็นรูปธรรมตามยุทธศาสตร์ ของกองทัพบก

2.6.2 กรอบการพัฒนาการศึกษาของกองทัพบกในยุค Thailand 4.0

พลโท อนุพนธ์ ศรีสวัสดิ์ เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก (ในขณะนั้น) ได้กำหนดกรอบการพัฒนาการศึกษาของกองทัพบก ในยุค Thailand 4.0 เพื่อตอบสนองพันธกิจของกองทัพบก โดยผลลัพธ์ที่ต้องการ คือ การนำกำลังพลกองทัพบกไปสู่การเป็น Smart Army โดยการดำเนินการพัฒนา หลักสูตรการศึกษาของกองทัพบก จะต้องมุ่งเน้น ประกอบด้วย 3 เสาหลักได้แก่ ครู หลักสูตร และผู้เรียน (กรมยุทธศึกษาทหารบก. (2560) 90 ปี กรมยุทธศึกษาทหารบก) ดังนี้

2.6.2.1 ครู หรือ ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีความรู้ในวิชาที่รับผิดชอบ การมีจิตวิญญาณความเป็นครู ที่จะถ่ายทอดความรู้

2.6.2.2 หลักสูตร ต้องมีความทันสมัย ตอบโจทย์ ต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ของกำลังพลที่เข้ารับการศึกษาให้มีความรู้ นำไปสู่การเป็นทหารมืออาชีพ

2.6.2.3 ผู้เรียน จะต้องมีความพร้อม มีความรู้พื้นฐานในการเข้ารับการศึกษา และเข้ารับการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการนำไปปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ ไม่ใช่เรียนเพื่อผ่านตามวาระผลลัพธ์ที่ต้องการ กำลังพลของกองทัพบกได้รับการศึกษาตามสมรรถนะหลักของตน โดยจะต้องมีขีดความสามารถการปฏิบัติการทางทหาร และการผสมเหล่าตอบสนองต่อภารกิจของกองทัพบกในอนาคต มีความสามารถในการร่วมมือ และการปฏิบัติการร่วมระหว่างประเทศ มีความรู้ทันสมัยทัดเทียมอารยะประเทศ

สรุปการวิเคราะห์ พบว่า คำสั่ง นโยบาย ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์เป็นปัจจัยสำคัญหรือมีผลต่อแนวทางการออกแบบในการจัดการหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ให้ได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพของหลักสูตรชั้นนายพันทหารปืนใหญ่ โรงเรียนทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ พบว่าปัญหาและอุปสรรคของหลักสูตรนี้ คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาและขอบเขตของหลักสูตร ยังไม่ครอบคลุมพันธกิจของกองทัพบก ไม่สามารถรองรับต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ตามยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศได้อย่างครบถ้วน จำนวนอาจารย์ไม่เพียงพอ ขาดแรงจูงใจที่จะผลักดันให้อาจารย์ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม (พันเอกวิชัย จามจूरักษ์, 2558.)

3. แนวทางการนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ขององค์กรโดยเห็นควรใช้กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ใช้จุดแข็งที่สำคัญได้แก่ เป็นหน่วยงานหลักซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านการฝึก ศึกษา วิจัย พัฒนา และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ กับโอกาสที่สำคัญได้แก่ เป็นหน่วยรับผิดชอบ กำกับดูแลงบประมาณตามแผนการศึกษาประจำปีของกองทัพบก ร่วมกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักนิยม กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย และงานวิจัย ข้างต้นซึ่งเป็นการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยนำมาประยุกต์ และบูรณาการใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ หรือสร้างแบบสัมภาระเชิงลึกให้ครอบคลุมซึ่งจะเป็นข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการอภิปรายและประมวลผลเพื่อหาข้อสรุปของการศึกษาวิจัยในบทต่อไป

การจัดทำหลักสูตร หรือการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละครั้ง ต้องคำนึงถึงการเตรียมตัวของอาจารย์ โดยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การจัดทำคู่มือ เอกสารตำราการบูรณาการขององค์ความรู้ในแต่ละหมวดวิชาที่ต้องปรับให้สอดคล้องกัน และมุ่งไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และการปฏิบัติการร่วม/ผสม โดยทบทวนและปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัยเป็นที่ยอมรับ ซึ่งในการพัฒนาของผู้เรียน หลักสูตรต้องมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน การกำหนดเนื้อหาต้องเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ควรแยกเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อยๆ เป็นการสร้างความพร้อมแก่ผู้เรียนสะดวกแก่การเรียนรู้ คำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การเลือกเนื้อหาต้องเลือกจากสิ่งใกล้ตัวไปหาไกลตัว มีความต่อเนื่อง และผสมผสานสอดคล้องในเนื้อหา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถประเมินผลเพื่อวิเคราะห์แก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับที่สมบูรณ์ และทันสมัย โดยมีแนวทางการพัฒนาและการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก ควรประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญแบบองค์รวม ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการออกแบบการพัฒนาหลักสูตรและจัดทำหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ทราบ ถึงสภาพปัญหา และความต้องการเพื่อการพิจารณาสร้างหลักสูตรขึ้นมาแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้อย่าง เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการโดยการนำทฤษฎีเพื่อการพัฒนาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น มาบูรณาการ และประยุกต์ใช้
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่กระทำต่อจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งเป็นการตั้งเป้าหมายว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างไรในตัวผู้เรียน อันจะช่วยให้สภาพปัญหาหรือความต้องการได้รับการแก้ไขหรือได้รับการตอบสนอง

3. การจัดเนื้อหาสาระ และมวลประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นขั้นตอนของการคัดเลือก บรรจุเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ต่างๆ ที่จะเป็นสื่อหรือหนทางที่จะช่วยนำผู้เรียนไปสู่ จุดหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็นตัวชี้ถึงเป้าหมายว่า เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแล้ว ผู้เรียนรู้อะไร มีคุณลักษณะอย่างไร
4. การกำหนดมาตรการ การวัดและประเมินผล รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเบื้องต้นก่อนนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่กำหนดว่าควรจะทำ และประเมินอะไรบ้าง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อย เพียงใด และหลังจากทำร่างหลักสูตรได้แล้ว จะเป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของ หลักสูตรที่ร่างจัดทำขึ้นว่ายังมีจุดอ่อน หรือมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงในเบื้องต้น อย่างไรบ้างก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้
5. ใช้กระบวนการจัดการความรู้ เพื่อป้องกันปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ที่มีความ ชำนาญเฉพาะทาง ไม่ว่าจะจากปัญหาการเกษียณอายุ หรือการย้ายหน่วย ซึ่งอาจทำให้ ความรู้ ดั้งกล่าวสูญหายไป พร้อมปลูกจิตสำนึกให้บุคลากร ทำงานด้วยความทุ่มเท มุ่งมั่นเพื่อ ผลสัมฤทธิ์ของงาน
6. การนำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน และการ ฝึกอบรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาใน 3 เสาหลักได้แก่ ครู หลักสูตร และผู้เรียน รองรับพร้อม ก้าวทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

บทที่ 3

บทอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการฝึกอบรม และแนวทางการนำไปสู่เพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิไว้ในบทที่ 2 และข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance) เป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยได้อภิปรายผลในแต่ละประเด็น และทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อประมวลหาข้อสรุปของการวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติ จำนวน 25 นาย โดยกำหนดประเด็นคำถามจากกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันในการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก

การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก เป็นหลักสูตรสำหรับให้ความรู้นายทหารชั้นสัญญาบัตรระดับผู้บังคับกองร้อย และฝ่ายอำนวยการของกองพันที่ต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เข้าใจในหลักนิยม และขีดความสามารถของแต่ละเหล่า เพื่อให้สามารถวางแผนในการปฏิบัติการรบร่วม ได้อย่างสอดคล้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพบก และมีความทันสมัยตามสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ

2. ปัญหาและประสิทธิภาพของการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก

การพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบกนั้นมีข้อจำกัดเนื่องจากไม่มีแหล่งหลักสูตรตามระเบียบหลักเกณฑ์การจัดทำหลักสูตรที่กองทัพบกได้กำหนดไว้ ซึ่งในการดำเนินการทุกครั้งต้องมีการวางแผนการจัดฝึกอบรมใหม่ทุกครั้ง อีกทั้งไม่อยู่ในแผนงบประมาณการศึกษาประจำปี ส่งผลให้การจัดการฝึกอบรม ทั้งในส่วนของผู้รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรม ครู อาจารย์ ตลอดจนการวิเคราะห์ประเมินผลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรต่อไปไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษายึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยเฉพาะหากมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา งบประมาณการศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการจัดการฝึกอบรมของหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

และเห็นควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตรชั้นนายพันของแต่ละเหล่าที่ทำการฝึกอบรมร่วมให้สอดคล้องกันทั้งในเนื้อหาวิชา และช่วงเวลาการฝึกอบรมทั้ง 3 ภาคเรียนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ การเรียนการสอนสามารถตอบสนองภารกิจของกองทัพบกได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาหลักสูตรจะต้องกระทำในสามด้าน ด้านครูอาจารย์ ด้านผู้เรียน และด้านหลักสูตร จึงจะทำให้การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ทันสมัย และได้ผลสำเร็จครอบคลุม โดยให้มีการประชุม และวางแผนการจัดทำปัญหาการฝึกก่อนการจัดการฝึกอบรมร่วม เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการฝึกอบรมร่วมกันในภาคเรียนที่ 2 และ 3 ในลักษณะแฉ่งหลักสูตร หรือคู่มือสำหรับการศึกษา เพื่อกำหนดเนื้อหาวิชา และชั่วโมงเรียนที่จะทำการฝึกอบรมให้ชัดเจน เพื่อใช้สำหรับให้หน่วยที่เกี่ยวข้อง ครูอาจารย์ และผู้จัดการศึกษาเป็นแนวทางการดำเนินการ และใช้สำหรับปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้มีความทันสมัย ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ตามนโยบายของกองทัพบก อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และเป็นต้นแบบสำหรับโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ และหน่วยจัดการศึกษาต่อไป

สรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก นั้นมีความสำคัญต่อกองทัพบกเป็นอย่างยิ่งที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาการฝึกอบรมของกองทัพบกไปสู่มาตรฐานสากล ซึ่งควรจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุม นโยบาย พันธกิจ และแผนพัฒนาของกองทัพบก ให้มีความทันสมัย สอดคล้องตามนโยบายดังที่ได้กล่าวไว้ในบทข้างต้นโดย หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ ต้องพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุกระยะเวลา 5 ปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิทยาการของเหล่าที่สำคัญ เพื่อให้สามารถตอบสนองนโยบาย และการใช้กำลังของกองทัพบก ให้บรรลุภารกิจตามเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการได้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การศึกษาด้วยระบบออนไลน์ การนำโปรแกรมสำเร็จรูปเข้ามาช่วยในเรื่องการฝึกอบรม และศึกษาของหลักสูตรให้มากขึ้น ตลอดจนการเสริมสร้างและพัฒนาในด้านบุคลากรภายในหน่วยโรงเรียนเหล่า สายวิทยาการ และหน่วยจัดการฝึกอบรม เช่น ครู อาจารย์ จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรภายในหน่วยเอง โดยอาจกระทำในลักษณะส่งเข้ารับการศึกษา หรืออบรมความรู้เพิ่มทักษะ เพื่อเตรียมความพร้อม ก่อนการฝึกอบรม รวมทั้งใช้การบูรณาการด้านผู้สอน วิทยาการ จากผู้ที่มีประสบการณ์ จากหน่วยที่มีความเชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถมาช่วย

ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้กับผู้เข้ารับการศึกษา เช่น โรงเรียนเสนาธิการทหารบก เป็นต้น โดยมุ่งเน้นในการพัฒนา “คน” เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตอบสนองนโยบาย กองทัพบก ในการพัฒนาบุคลากร เป็น “Smart Army”

จากการแนวคิด หลักนิยม ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบูรณาการ และการนำมาประยุกต์ใช้ โดยสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

การจัดทำหลักสูตรต่างๆ จำเป็นต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี มาประกอบในการจัดทำทุก กระบวนการ หลักสูตรต้องมีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ โดยสิ่งจำเป็น คือการพัฒนา การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยออกแบบการจัดองค์ประกอบเนื้อหา ของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตรให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะ นำไปสู่การจัดทำหลักสูตรเพื่อให้ความเหมาะสม ทันสมัย และเป็นมาตรฐานสำหรับนำมาใช้ ในการฝึกอบรม ได้อย่างเป็นระบบซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการจัดทำหลักสูตรที่สมบูรณ์ และเป็น ต้นแบบต่อไป

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่า ของกองทัพบก นั้นนอกจากคำนึงถึงเรื่องการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรแล้วยังต้องคำนึงถึง บุคลากรทางการศึกษา อันได้แก่ ผู้บังคับบัญชาระดับสูง ครูผู้สอน ผู้เข้ารับการศึกษา ซึ่งจะต้องมี การพัฒนา และเตรียมความพร้อมเสมอ รวมทั้งการปรับทัศนคติที่ดีในเรื่องการศึกษาด้วย

บทที่ 4

บทสรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบกนั้น มีความสำคัญต่อกองทัพบก ที่จะเป็นต้นแบบของหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมกันหลายเหล่า ในรูปแบบการปฏิบัติการร่วม การฝึกกร่วม ฝึกผสม ให้สามารถบูรณาการได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้อง เพื่อที่จะก้าวไปสู่รูปแบบการฝึกอบรม ของกองทัพบกที่ทันสมัย และเป็นมาตรฐานสากล จึงเห็นควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก ด้วยการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบาย ของประเทศ และนโยบายของกองทัพบก สามารถตอบสนองการปฏิบัติงาน ทั้งด้านการใช้ กำลัง ด้านยุทธโธปกรณ์ของกองทัพบก และด้านการพัฒนาประเทศ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเห็นควรดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาดังนี้

การออกแบบและจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับการฝึกอบรมร่วมระหว่างเหล่าของกองทัพบก ให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กองทัพบกกำหนด หรือให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ของเหล่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมร่วมให้เหมาะสม สอดคล้องกัน โดยนำแนวคิด หลักนิยม ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการ และประยุกต์ใช้ พร้อมดำเนินการจัดทำเป็นคู่มือ เพื่อกำหนดเนื้อหาวิชาในการจัดการเรียนในการฝึกอบรมร่วม ในภาคเรียนที่ 2 และ 3 เพื่อกำหนดมาตรฐานวิชาที่สำคัญอย่างชัดเจน สำหรับใช้เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษา และเป็นบรรทัดฐานในการพัฒนาต่อยอดหลักสูตรต่อไปในอนาคต

นอกจากการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวในข้างต้นแล้วนั้น ในการพัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรของหน่วยทั้งในระดับผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ และผู้เข้ารับการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีทัศนคติที่ดีในเรื่องการศึกษาเช่น การกำหนดนโยบาย ที่ชัดเจน ควบคู่ไปด้วย รวมทั้งจัดให้มีการบูรณาการ ด้านครูผู้สอน และวิทยากร ในการ ถ่ายทอดความรู้ร่วมกันระหว่าง โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการ ปฏิบัติการในสนามรบ โดยเหล่าหลักคือ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง และเหล่าทหารสื่อสาร และควรเพิ่มเติมเหล่าช่วยรบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ ค่าปรึกษาในการจัดการฝึกปัญหาที่บังคับการ (CPX) เช่น เหล่าทหารสรรพาวุธ เหล่าทหาร ขนส่ง เหล่าทหารพลาดิการ เหล่าทหารเสนารักษ์ และหน่วยบินทหารบก เป็นต้น อีกทั้งการใช้ สื่อการเรียนการสอน และเครื่องช่วยฝึกสอนจะต้องมีจำนวนเพียงพอ และมีความทันสมัย การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น โปรแกรมประยุกต์ เข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอน และ เครื่องช่วยฝึกให้มากขึ้น สนับสนุนให้มีการจัดทำระบบการจัดการความรู้ (KM) ภายในหน่วยให้ ครอบคลุมหัวข้อสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับครูอาจารย์ เมื่อมีการปรับย้าย

ตำแหน่งผู้รับผิดชอบ และมีความจริงจังก่อการจัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่องเพื่อใช้เป็น
ข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรในครั้งต่อไป

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมของกองทัพบก ควรมีการสอนวิชาพื้นฐานสำหรับ
เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรเสนาธิการทหารบก
2. จัดการประชุมทบทวนหลังการปฏิบัติ การฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วมของ
กองทัพบก ทุกครั้ง โดยเชิญผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมเข้าร่วมการประชุม
เพื่อพิจารณาปัญหาข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สำหรับนำไปปรับปรุงและ
พัฒนาการจัดการฝึกอบรมในครั้งต่อไป
3. บุคลากรวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้าราชการ เข้ามาถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ที่มี
ความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เข้ามาบรรยายแนะนำเพิ่มเติมประกอบในหลักสูตร
4. จัดทำระบบการจัดการความรู้ (KM) สำหรับการฝึกอบรมหลักสูตรชั้นนายพันร่วม
ระหว่างเหล่า ของกองทัพบก ให้กับหน่วยรับผิดชอบการจัดการศึกษา และโรงเรียนเหล่า
สายวิทยาการที่รับผิดชอบ
5. ควรมีการ พัฒนา ความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการศึกษา โดยการทดสอบความรู้เบื้องต้น
เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เข้ารับการศึกษาให้เกิดความตื่นตัว และมีความพร้อมในการเข้ารับ
การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธศึกษาทหารบก. (2560). 90 ปี กรมยุทธศึกษาทหารบก. กรุงเทพฯ: กรมยุทธศึกษาทหารบก.
- กองทัพบก. (2557). คู่มือราชการสนาม 3 - 0 การปฏิบัติการยุทธ์ของกองทัพบก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ กรมยุทธศึกษาทหารบก.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: อลิอัน เพรส.
- ชาลี ทองเรือง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยการทัพบก.
- ชุติมา นมะมาแสด. (2560). การใช้แนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- พันเอกวิชัย จามจุรีรักษ์. (2558). การพัฒนาประสิทธิภาพของหลักสูตรชั้นนายพันทหารปืนใหญ่ โรงเรียนทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหารปืนใหญ่. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- กองทัพบก. (18 ตุลาคม 2559). คำสั่ง ที่ 49/2559 เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ.2560 – 2564.
- Slavin R.E (1987). *Cooperative Learning Cooperative School*. Education Leadership.1987;45(3): 7-13
- Saylor, J. Galen, Alexander. William M. and Lewis, Arthur J. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. New York: Holt Rinehart and Winston.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอก โกมล สมใจสุข
วัน เดือน ปี เกิด	18 มิถุนายน 2514
ประวัติสำเร็จการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สุขศึกษา) สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยสงครณ
พ.ศ. 2539	หลักสูตรศึกษารบัณฑิตการบณฑการบ ร่นที่ 40
พ.ศ. 2545	หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารแพทย์ ร่นที่ 33
พ.ศ. 2547	หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารแพทย์ ร่นที่ 50
พ.ศ. 2550	หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 86
พ.ศ. 2556	หลักสูตรนายทหารปลัดบัญชาธิบดีบริหารร่นที่ 20

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2539 - 2542	รักษาราชการนักบิน ตอนควบคุมและบังคับบัญชา หมวดเครื่องบินทั่วไป กองบินเบา กองพันบิน
พ.ศ. 2542 - 2547	นักบิน กองร้อยบิน กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2547 - 2550	ผู้บังคับหมวดอากาศยานปีกติดลำตัว กองร้อยบิน กองพล ทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2550 - 2551	ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
พ.ศ. 2551 - 2554	ประจำแผนก กองกำลังพล กรมแพทย์ทหารบก
พ.ศ. 2554 - 2555	อาจารย์ โรงเรียนเสนารักษ์ กรมแพทย์ทหารบก
พ.ศ. 2555 - 2560	หัวหน้าแผนกเตรียมพล กองกำลังพล กรมแพทย์ทหารบก
พ.ศ. 2560 - 2562	หัวหน้าแผนก กองยุทธการและการข่าว กรมยุทธศึกษาทหารบก
พ.ศ. 2562 - 2564	หัวหน้าแผนกศึกษาทางทหาร กองการศึกษาในประเทศ สำนักการศึกษา กรมยุทธศึกษาทหารบก
ตำแหน่งปัจจุบัน	
พ.ศ. 2564	หัวหน้าแผนกเตรียมการ วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า

